

Η μορφή του Οθέλλου σμίκρυνε

ΣΤΟ «ΘΕΑΤΡΙΚΟ μυθιστόρημα» του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ υπάρχει μια σκηνή, όπου ο φρεσκοαφιχθείς από μια επίσκεψη στο Παρίσι λογοτέχνης Ισμαήλ Μπονταρέφσκι ανταποκρινόμενος στα παρακάλια των διψασμένων ν' ακούσουν για την Πόλη του Φωτός γνωστών του, αφηγείται μερικά επεισόδια από τη ζωή της εκεί ρωσικής παροικίας. Σ' ένα απ' αυτά κάποιος Ρώσος δημοσιογράφος μεθάει στα εγκαίνια μιας έκθεσης και κάνει εμετό μπροστά στο Γάλλο υπουργό, σ' ένα άλλο δυο φτύνουν στα γυναικεία καπέλα στα Champs Elysees, στο τρίτο στην Grand Opera κάποιος άλλος δείχνει δημόσια το μεσοδάχτυλό του... Όπως λέει ο Μπουλγκάκοφ, το Παρίσι ξαφνικά άρχισε να φαντάζει κάπως πληκτικό, τόσο που η επιθυμία να το επισκεφτεί κανείς, χάθηκε...

Αν η πρώτη μας γνωριμία με τον Σαίξπηρ άρχιζε από τον «Οθέλλο» του Γιώργου Κιμούλη και Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη, πολλοί θα έχαναν κάθε ενδιαφέρον να γνωρίσουν το υπόλοιπο του έργου. Οι δύο συνδημιουργοί της παράστασης συγκέντρωσαν στα χέρια τους πέντε κύριες λειτουργίες, όπως, η παραγωγή, η μετάφραση, η διασκευή, η σκηνοθεσία, η εκτέλεση των δύο πρωταγωνιστικών ρόλων. Η κάθε μία απ' αυτές τις λειτουργίες συνετέλεσε στην εντυπωσιακή απλούστευση και επιπεδοποίηση του σαιξπηρικού έργου. Τα κυριότερα γνωρίσματα της γραφής του Σαίξπηρ είναι το ψυχολογικό βάθος και η λεπτότητα της έκφρασής του. Είναι το ασταμάτητο παιχνίδι εναλλαγών των εντάσεων. Είναι η τολμηρότατη συμβίωση του τραγικού και του κωμικού στοιχείου. Είναι η περιπλοκή αφηγηματικού (ρεαλιστικού ή παραμυθένιου) και του συμβολικού στοιχείου.

Τα πιο πάνω δεν εντοπίζονταν στην παράσταση. Η παραγωγή χαρακτηριζόταν από μετωπικότητα και απουσία βάθους τόσο στο επίπεδο του σκηνικού σποσίματος, όσο και σ' όλη τη σκηνοθετική φιλοσοφία. Στο πρώτο πλάνο -η συνεχώς στραμμένη προς το κοινό φιγούρα του Ιάγου (Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης) με τον επιθετικό και άμεσα απευθυνόμενο στους θεατές λόγο που απέκλειε την κάθε εσωτερικότητα, ακύρωνε τη (συναρπαστική στο κείμενο) διαδικασία πλοκής του περίτεχνου σχεδίου ψυχολογικής παγίδευσης του Οθέλλου, καθώς και της πεπεισμένης αυτοδικαιολόγησης των πράξεών του Ιάγου. Το περιορισμένο βάθος της σκηνικής πλατφόρμας τη μετέτρεψε σε πίστα πάνω στην οποία όχι μόνο τα άτοπα μουσικά και χορευτικά στιγμιότυπα, αλλά και η υπόλοιπη δράση έπαιρνε την ελαφριά μορφή απλής παρουσίας, στη θέση της ουσιαστικής θεατρικής πραγμάτωσης. Τα πρόσωπα της παράστασης θύμιζαν δυσδιάστατες εικόνες κολλημένες στο φόντο-οθόνη, πάνω στην οποία με απότομο, κοφτό ρυθμό εναλλάσσονταν δι προβαλλόμενες εικόνες, ακόμα ένα

δυσδιάστατο στοιχείο.

Ο περίεργος αυτοπεριορισμός του Γιώργου Κιμούλη αφαίρεσε από το παίξιμό του όχι μόνο την αναγνωρίσιμη του μανιέρα, αλλά και την υποκριτική δύναμη, μάρτυρες της οποίας υπήρξαμε στον πρώτο, παλαιότερο του «Οιδίποδα» ή στη «Δεσποινίδα Τζούλια». Η μορφή του Οθέλλου σμίκρυνε, αναμειχτηκε με τις άλλες δυσδιάστατες φιγούρες του έργου, μαζί της όμως σμίκρυναν τα πάθη και τα λάθη του. Χωρίς όμως τα σαιξπηρικά μεγέθη, το δρώμενο έχανε το λόγο της ύπαρξής του. Οι κλίμακες και οι αναλογίες των μορφών και των σχέσεων χαλούσαν. Η Αιμιλία (Γιγώ Μπρέμπου) προβαλλόταν υπερβολικά και αδικαιολόγητα, η Δυσδαιμόνα (Σμαράγδα Καρύδη) ξεθώριαζε, μετατρέποταν σε οπτικό στοιχείο στις σκηνές που συμμετείχε. Ο Αλέξανδρος Μπουρδούμης (Κάσιος) συνεισέφερε στην παράσταση μόνο την τηλεοπτική του αναγνωρισιμότητα.

Ατεκμηρίωτος και επιφανειακός παρέμεινε ο εκσυγχρονισμός του έργου. Η παραμυθένια λαϊκότητα των ψευδογεωγραφικών ζωνών στα έργα του Σαίξπηρ παίζει σημαντικό αισθητικό ρόλο, και ο «Οθέλλος» του είναι ιδιαίτερα πολύχρωμο απ' αυτή την άποψη έργο, επειδή η Βενετία, η Μαυριτανία, η Κύπρος, οι Οθωμανοί σμίγουν τις αύρες τους. Εξάλλου η αντίθεση του λευκού και του μαύρου στο έργο δεν έχει μόνο πολιτισμική χροιά, αλλά και βαθύ συμβολικό νόημα (πίστη-υποψία, γενναιοδωρία-μικροψυχία, αθωότητα-ενοχή, κ.α., κ.α.) Στη θέση όλων αυτών η παράσταση προτείνει μια γενικευμένη μέχρι χονδρότητας αντιπαράθεση λευκού μιλιταρισμού με αόριστα ισλαμικό-οριενταλικό στοιχείο. Από το τελευταίο ξεπύδωσε και η φιγούρα της μητέρας του Οθέλλου, μια από τις πιο ατυχείς στιγμές της παράστασης.

«Οθέλλος» του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ από τη Θεατρική Συνεργασία Γ. Κιμούλης-Κ. Μαρκουλάκη. Μετάφραση-Σκηνοθεσία: Γιώργος Κιμούλης-Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης. Σκηνικά: Αθανασία Σμαράγδη. Κοστούμια: Μαρία Καραπούλου. Μουσική: Δημήτρης Μαράμης. Φωτισμοί: Σάκης Μπυρμπιλής. Κινησιολογική επιμέλεια: Έλενα Γεροδήμου. Παίζουν: Γιώργος Κιμούλης, Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης, Σμαράγδα Καρύδη, Γιγώ Μπρέμπου, Αλέξανδρος Μπουρδούμης, Ηλίας Πετροπουλέας, Γιώργος Ψυχολιός, Γιάννης Κοτσαρίνης, Στάθης Παναγιωτίδης, Δομνίκη Μπτροπούλου, Νίκος Μιχάκος, Μιχάλης Σακκούλης, Μαρία Παπαδοπούλου, Γιάννης Μυλωνάς, Τράινα Αναναία.

Θέατρο

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ